

egen het
k als hij
In 1944
gebruiken
ven, met
heeft nie-
egen dat
behalven
als prof.

echtvaar-
al te ge-
of contra-
an: wars
aag voor

ij meent,
llen, dan
broeder-
het eigen
schillen;
rijke be-
j met de
van res-
alle kan-
r welda-

aaf regel-
hij zou
op welke
met zijn
rschillen.
Berkhof

Neo-Cal-
ares. Het
slop, (ja
het bijna
ook weer
rs publi-
te goede
ese's op,
te den-
schien is
vinisme"
in zekere
Berkon-
Aan dit
en voor-
even we
tijen we

heologen
e theolo-
e „leer-
boals bo-
ften van
ze t.a.v.
t de cri-
in oogen,

zich met
dién ar-
vatbaar.
en" zeg-
maticus,
d noemt,
en uiter-
En dat
Kuyper,
op Kuy-
gheid. Je
nodoera-
ler heet.
et Schil-

enstaand
hem mis-
ling con-
ur elkaar
a kwaad-
ft, maar
dr Berk-
sgemeen-
troomen,
samen-
oderdaad
zen heb-
dr Dje-
en ander
endings-
neiging
ten. Men
n arbeid
n verdie-

en dat ik
of nog
neer zoo
ling van
essione-
n staat
gileeraar
genoemd
rijgt bo-
" schou-
areef im-

mers over het jongste artikel van dr Berkhof: „Voor onze verhouding tot onze Gereformeerde broeders is dit artikel van groot belang". Men zal mij moeten toestemmen dat deze redactionele opmerking terecht is. In kringen rondom „De Roeper" neemt men het prof. Schilder e.s. kwalijk als ze zich onvriendelijk uitlaten aan het adres van sommige theologen van de V.U. en van de Oudestraat, Kampen. Ook met het oog op deze kringen durf ik het getuigenis van dr Berkhof belangwekkend noemen.

De citaten uit zijn artikel die ik tot dusver heb onderzocht spreken een voldoende duidelijke taal. Meen echter niet dat dr Berkhof's lofzang daarmee uitgeput is. Zijn artikel is met recht „naar aanleiding van" de eerste twee deelen van de „Dogmatische Studien". Het gaat in dat artikel immers veel meer over den schrijver dan over zijn werken, wat ik nog hoop aan te toonen.

Stond Berkouwer in zijn waardeering van Barth volmaakt alleen, de aandacht voor zijn werk zou stellig veel minder zijn. Een zwaluw maakt nu eenmaal geen zomer. Ik geloof dat Berkhof prof. Berkouwer terecht ziet als exponent van een bepaalde strooming in de synodocratie. En juist daarom was het zinvol over zijn dogmatische ontwikkeling te schrijven. Men ziet in „barthiaanschen" kring kennelijk met genoegen dat er „openheid" komt voor de theologie van Barth bij meer dan één theoloog der synodocratie. Dr Berkhof verdient tenminste onze dankbaarheid ervoor, dat hij, wellicht ongewild en onbedoeld, ons de oogen voor deze dingen geopend heeft. En dat waarlijk niet alleen vanweg 'n nieuw voorstel tot samspreking. Dr Berkhof stelt ons nl. in de gelegenheid nog andere perspectieven te zien. Daarover D.V. een volgenden keer.

Maracalibo (Venezuela).

Drs J. M. ZINKSTOK.

Dr G. Ch. Aalders, Genesis II, Genesis III.
Kampen, J. H. Kok N.V., 2e druk, 1949.

Deze beide deeltjes voltooien den herdruk van Aalders' bijdrage (over Genesis) in de bekende reeks „Korte Verklaring". We behoeven niet meer in bijzonderheden te treden voor wat de beoordeeling betreft. Ook hier vertoont de schrijver zijn typeerende kenmerken: wel akribie, maar niet die van den man van groote sprongen, die perspectieven ziet, en zich door de akribie van den geleerde in den toom wil houden, en het ook vermag. Het meest treft me zoo iets bij de lectuur b.v. van wat schrijver ten beste geeft over Melchizedek. Ik weet het: de exegeet is geen dogmaticus; maar de letter is toch wel van den Geest. Intusschen, we blijven ook deze deeltjes waardeeren als onderdeel van een reeks, die ons al jaren lang welkom geweest is. En die slechts zou kunnen winnen bij opname van wat versach bloed. Want het wordt één van beide: herdruk of verversching. K. S.

GRONINGER Brieven

Amice frater.

Iemand zei mij eens van oordeel te zijn, dat hij eigenlijk niet te maken had met een verhaal over buitenlandse wijsgeeren en litteratoren en wat zij schreven.

Ik antwoordde hem, dat hij zich in zichzelf vergiste.

Wie kan zeggen, dus zei ik, hoeveel buitenlandse kost — en dan meest bedorven kost — gij reeds slikt in uw leven, door de krant of een roman, of zelfs door een preek, en zeker in allerlei radiopraatjes.

Als het niet deugt komt het meest van buiten, al draagt het ook een vaderlandsch stempeltje.

Natuurlijk beweer ik niet, dat wij Nederlanders niet kunnen dwalen of oorspronkelijk kunnen zijn in maligheden, maar één ding mogen wij hier nimmer vergeten, nl. dat ons volk zijn zelfstandigheid, nationaliteit, staat, zijn eigen aard en eigen woord ontving door de Reformatie der kerk, de gehoorzame prediking van het Woord van God door de kerk der Reformatie. En zijn taal vanuit den statenbijbel.

Het is een zeer slecht teken, dat er menschen zijn, die zich op de borst slaan en roepen: wij calvinisten, maar die dit meer en meer uit het oog verliezen.

Het a.r. politiek program spreekt in het eerste artikel van het stempel, dat ons volk omstreeks 1572 ontving, en dat de a.r. richting dan verder wenscht te „ontwikkelen".

Het lijkt mij toe, dat velen bezig zijn om het weg te schrapen.

Dit allereerst door de poging om de kerk der Reformatie te knechten in een hiërarchisch systeem, waarbinnen de grenzen tusschen trouw aan de belijdenis en het volgen van allerlei dwaling uit het buitenland gedurig worden verflauwd.

Wij hebben aan dat stempel zeker niet genoeg, maar dat het er is of was voor heel ons volksleven, werd door elken buitenlander, die hier eenig verstand kreeg van ons nationale leven, telkens weer met verwondering opgemerkt.

Ik herinner mij, dat een minister van buitenlandsche zaken — het was in de dagen der coalitie met de roomschen — mij vertelde van een bezoek, dat hij ontving van den pauselijke nuntius, een Italiaan, en dat deze klagend zei: die roomschen hier lijken wel calvinisten. Het werd nu wel anders.

Allicht spreekt dit stempel ook nog wel in den ernst

ten onzent, waarmee wij op wetgevend en ander gebied de dwaasheden, die het buitenland ons voorzegt, reëel willen toepassen, terwijl men daar buiten deze dwaasheden liefst alleen maar nominaal huldigt en volgt.

Ik denk nu maar hoe wij, zeer tot onze schade, een wereldbond van volken en een veiligheidsraad ernstig nemen, terwijl zij, die ons dien ernst aanpreken, er zelve niet aan denken te handelen, zooals zij dit ons opdrongen.

Goethe zei eens dat de mensch gewetenloos is in zijn spreken maar gewetenloos in zijn handelen.

Goethe was een buitenlander. Wij slikken geduldig de pillen, die men voor ons buiten de grenzen draait, maar zelve liever niet inneemt.

Nu zal misschien iemand opmerken: maar wat die Reformatie der zestiende eeuw betreft, luisterden wij toen niet eerst naar Luther die een Duitscher, en daarna naar Calvijn die een Franschman was en zingen wij op den hervormingsdag niet een vertaald Lutherlied? Het antwoord daarop mag zijn: dat Lutherlied is een psalm en Calvijn drong ons niet z'n opvatting op, maar hij sprak gehoorzaam het Woord Gods na, dat voor alle volken het brood des levens biedt, en dat de gehoorzame kerk hier mocht prediken.

Het was daardoor dat ons volk zich zelve vond, want als een volk het Woord Gods aanvaardt, zoodat het de kern van zijn leven wordt, dan ontplooiën zich al de krachten, die God als het eigene in dat volk wilde leggen.

Maar dan verliest het ook voor heel zijn leven die oorspronkelijkheid, als het in plaats van de gehoorzaamheid aan het Woord Gods met vreugd allerlei dwalingen en leugenen van buiten zijn grenzen begroet.

Zijn oorspronkelijkheid op alle gebied, maar meteen zijn nationale kracht.

Ons volk werd groot, zoodat het een wonder werd in de oogen der wereld door de gehoorzame prediking van het Woord Gods door de kerk des Heeren. Zijn wording als natie wortelt in de reformatie der kerk. En het zinkt in — bewijst onze historie het niet en zeker onze dag? — als het dien zegen der Reformatie vergeet, ja verwerpt, en gaat knielen voor de afgoden, die andere volken leerden te eeren?

Nederland is geen Israël; dat wisten Groen en Da Costa ook wel, maar zij durfden van vergelijking te gewagen en zoo van een zeer belangrijk punt van overeenkomst.

En dat is: de kracht van ons volk hangt nauw samen met de trouw aan de goede belijdenis en de gehoorzaamheid der ware kerk. En zijn onmacht met het nawandelen van de afgoden van andere volken.

Nederland ging als staat ten onder, toen het in de achttiende eeuw Voltaire en Rousseau liever las dan Calvijn. Toen het in zijn hoogere kringen volkomen verfranscht werd, en ons land, naar Napoleon zei, tot aanslibsel van Fransche rivieren werd verheven, nadat ons volk langen tijd kostganger bij de Fransche afvallige wijsheid was geweest.

Het liberalisme der negentiende eeuw was een mengsel van Fransche en Duitsche wijsbegeerte en litteratuur.

Zelfs een ongeloovig man als Busken Huët jammerde over het on-nederlandsche van dien tijd, en een jongere criticus van gelijken slag erkende, dat Groen en Kuyper ons volk weer wakker schudden uit dien doodelijken slaap.

Groen was waarlijk zoon van Calvijn. Thorbecke, hoeveel goeds hij ook had, omdat hij onze geschiedenis niet kon vergeten, was toch wijsgeerig een stiefkind van den Duitschen wijsgeer Krause.

De nationale geest scheen geregeerd te worden door Kant en door Rousseau.

En Da Costa noemde ons geen vreemde namen toen hij klagend zong van het luisteren naar „het lied van Strauss", „van Duitsche stamverwantschap toen gehandhaafd op 't gebied van spraak, filosofie, muziek en wetenschap en vaart en industrie".

Voorts van het „daverend onthaal van Robespierre's leer in Lamartine's taal".

Hoe jammer, dat wij thans geen dichter hebben als Da Costa, die zoo innig met de lotgevallen van ons volk wist mee te leven, en de tegenstelling aan dat volk kon voorhouden van 1648 en 1848. Onze huidige dichters hebben het veelal te druk met zichzelf om ons gelijkwaardigen zang te kunnen bieden in de vreeslijke overeenkomst van 1848 en 1948, zóó, dat de voortgang der revolutie ons goed werd voorgehouden.

Da Costa zong van het werk Gods en van de verblindheid van het geslacht zijner dagen. Hij kon goed naar buiten zien, wat voor ons thans dubbel noodig is, maar ons alleen goed kan doen, als wij, wat van buiten komt, weer kunnen toetsen aan het Woord des Heeren. Maar dan moet de kerk der Reformatie getrouw zijn en niet zelve mee afdwalen.

Want thans luisteren zich noemende Calvinisten niet meer naar de zuivere bazuin van het Woord, maar liever naar het klokgelui van een Duitschen dwaalgeest. Zij meenen een nieuw en zuiver geluid te hooren en weten niet, dat het heel oude, valsche, paganistische klanken zijn.

Of het is een oppervlakkig Amerikaansch gepraat dat velen gaat bekoren.

Welnu — God de Heere oordeelt een volk naar hetgeen Hij eens in Zijn rijke ontferming aan dat volk heeft geschonken.

Het oude bondsvolk, de kerk van den ouden dag, die

het Woord Gods ontving, vond zelve geen enkelen afgod ult. Het leende die van de heidenen.

En het Nederlandsche volk, dat zijn stempel en meer dan dit ontving door de trouw der kerk van Christus in de prediking van het Woord Gods, moet zijn afgoden ook steeds weer uit het buitenland halen. En het deed dit zoodra het met de Fransche revolutie een tempel wilde zonder God. Zulk een tempel is altijd vol met afgoden.

Ons volk kan slechts op één voorwaarde zichzelf weer hervinden; als het terugkeert tot zijn oorsprongen en weer de kerk van Christus ziet op de plaats waar de Koning der kerk haar zet.

Dat is Reformatie.

Het is merkwaardig, dat er thans gereformeerde lieden zijn, die dan smalend gaan spreken van „kerkje spelen" of van roomsche redeneering.

Kerkje spelen? Dat doet de valsche kerk.

Dat doet de Ned. herv. synode van dezen dag met al haar raden en instellingen voor ik weet niet wat „gebied".

De kerk zien als de groote bemoeial met heel het leven, dat doet Rome met zijn paus, die zich „heer der wereld" noemt.

Maar de getrouwe kerk der Reformatie begeert niets anders te doen dan het Woord Gods te prediken, zuiver, getrouw, concreet.

Lohman had groot gelijk, toen hij in zijn „Constitutie" zei, dat de schrapping van de 21 woorden uit art. 36 onzer belijdenis eigenlijk niet noodig was, want het geldt hier een belijden, zeide hij, omtrent de taak der overheid, en zij heeft die taak, maar het bemoeit zich niet met de wijze, waarop de overheid die taak heeft te vervullen.

Dat is wat anders dan een gereformeerd man eens zei, dat art. 36 in de belijdenis niet thuis behoorde.

De ware kerk onderscheidt zich hierin, dat zij haar taak zuiver ziet en die in Gods kracht hoopt te vervullen. Van alle kerkjespelen en overheersching heeft zij een gruwel.

Als men bijv. van Calvijn zegt, dat hij een „theocratie" wilde in Genève naar het voorbeeld van Israëls staat, dan spreekt uit dit zeggen niet dan onverstand. Calvijn heeft nimmer getracht eenige wijziging te brengen in het politiek bestel, zooals hij dit in Genève vond. Hij had zelfs geen stemrecht in dien staat. Waar hij tegen inging was het pogen eener oligarchie in Genève, die de eens verworven volksvrijheden weg wilde nemen. Zooals onze gereformeerde predikanten heftig protesteerden toen onze republiek dreigde te geraken in de macht eener humanistische regentenklik. Dan verdedigden zij de bedreigde en later geroofde vrijheid van een vrij geworden volk.

Zelfs aan ongeloovige historici ontging dit feit niet. Des te meer is 't klagelijk dat zich noemende Calvinisten er niets meer van zien.

Ons volk, in veel van zijn geleerden en romanschrijvers en dichters en dominé's en journalisten overeten zich in allerhande gevaarlijke buitenlandse kost. Ik ben blij daartegen mede steeds te hebben mogen waarschuwen. Zelfs mijn ergste bedillers zullen het moeten toegeven.

Maar hoe blij en dankbaar mogen wij wezen, dat de Heere onze God ons nog een overblijfsel heeft gelaten en weer Reformatie heeft gegeven, zoodat wij weer mogen zien wat de kerk des Heeren is en de taak van de kinderen der kerk, overal waar zij worden geplaatst.

Maar daarom is het ook noodig goed te weten, wat er zoal van over de grenzen als brood en water des levens wordt aangeboden, terwijl het niet is dan valsche leer en goddelooze dwaling. Opdat wij steeds den vijand mogen onderkennen eer hij ons in zijn macht heeft.

Met hartelijke groeten en heilbede, uw toegenegen
MARNIX.

KERKNIEUWS

Tweetal te:
Enschede, J. O. Mulder te Hattem en G. Visee te Kampen.

Beroepen te:
Meppel, C. v. d. Waal te Sneek.
Avereest-Dedemsvaart, Minnertaga-Oude Bildtzijs en Hijken, Cand. K. Brining te Kampen.

Bedankt voor:
Kommierzijs-Niezijl, H. J. Meijerink te Drogenham.

— GESLAAGD voor het Praeparatoir examen voor de classis Harderwijk, Cand. J. Verkade, Novalweg, Hattem. Bereikbaar desgewenscht via tel. 856.

— GESLAAGD voor het Peremptoir examen voor de classis Harderwijk, Cand. W. G. Raven, ber. predikant te Voorthuizen.

— GESLAAGD voor 't Propaedeutisch-examen de heeren H. Hoekzema, Schultingstraat 14, Bedum en D. K. Smit, Voorstraat 88, Kampen.

— GEZAMENLIJK BEROEP. De Gereformeerde Kerken van Grootegast en Gerkeaklooster-Stroobos besloten ter vervulling van de bestaande vacature gezamenlijk het beroepingswerk ter hand te nemen. De eventuele predikant zal zich in Grootegast vestigen.

— AFSCHIED EN INTREDE. Dr S. de Waard zal op 5 Februari afscheid nemen van de gemeente Maas-luis. Zijn intrede te Hardenberg zal D.V. geschieden op 19 Februari, nadat hij 's morgens aldaar door zijn vader, legerpredikant J. de Waard, zal bevestigd zijn.